

George Novack och Joseph Hansen

Omvälvningen i Kina – En analys av de stridande krafterna

Den kinesiska kulturrevolutionen var en viktig inspirationskälla för de delar av vänstern – ”maoisterna” – som lutade åt Kina i den sino-sovjetiska konflikten. Till de mer sofistikerade pro-maoisterna hörde kretsen kring den amerikanska tidskriften *Monthly Review*, med redaktörerna Leo Huberman och Paul M Sweezy i spetsen. Den följande artikeln är en polemik mot de uppfattningar om kulturrevolutionen som dessa givit uttryck för i tidskriften. Artikeln publicerades först i tidningen *The Militant* 23/1-1967 (under rubriken ”The upheaval in China: an analysis of the contending forces”) och återgavs senare även i Peng Shu-tse, et al., *Behind China's Great Cultural Revolution* (New York, 1967)

Redaktörerna för *Monthly Review* har, efter visst dröjsmål, framlagt sin uppfattning om Kinas ”Kulturrevolution” i januarinumret 1967. Deras tolkning av denna viktiga utveckling synes oss förfelad utifrån den revolutionära marxismens ståndpunkt.

Icke desto mindre har de tillfört debatten ett värdefullt bidrag. Till skillnad från eftersägarna av kremllinjen eller de ultrafanatiska beundrarna av Maos tankar i det här landet, söker Huberman och Sweezy, med de utan tvivel inadekvata data de har till sitt förfogande, analysera krisen i Kina genom självständigt kritiskt tänkande. De har tagit upp till granskning de flesta av de viktigaste teoretiska och politiska frågorna som snärjer oss genom dessa förbryllande händelser. Detta är lovvärt, även om deras slutledningar långt ifrån träffar rätt.

Huberman och Sweezy ger ett välförtjänt erkännande åt de storverk som utförts genom den sociala revolutionen och av Folkrepubliken Kina under de första 17 åren av dess existens. De ekonomiska och sociala framsteg som registrerats av Kommunistkina framstår i skarp kontrast till de förhållanden som råder i de andra stora länderna i Asien, i synnerhet Indien och Indonesien.

Erkännande åt Kinas framgångar är den oeftergivliga grundvalen för en uppskattning av dess revolutionära processer totalt sett, och särskilt när man vill kritisera dess regim och bristerna hos dess ledarskap.

Denna sympati för och solidaritet med det nya Kina är särskilt förpliktande för socialister som bor i USA, världsimperialismens citadell, vid en tidpunkt då den amerikanska militär-maskinen utvidgar kriget i Sydostasien och hotar den Kinesiska folkrepubliken.

Förklarar sig oeniga med Schurmann och Deutscher

Vad har frambragt Kulturrevolutionen? Är det internationella eller inrikes faktorer som spelar huvudrollen för dess uppkomst vid denna tid. Redaktörerna för *Monthly Review* förkastar det sätt att angripa problemet som framförts av sådana politiskt så olika kommentatorer som professor Franz Schurmann från Berkeley och den berömde historikern Isaac Deutscher¹, att Kulturrevolutionen i första hand och till övervägande grad motiveras av yttre påtryckningar såsom det säreget maoistiska sättet att reorganisera Kina och förbereda folket för den förutsedda invasionen av USA.

Medan de erkänner ett ”betydande element av sanning” i denna konception, känner de på sig att det finns ”aspekter av Kulturrevolutionen som är svåra att förena med yttre tryck-teorin”.

”Om det viktigaste målet var att förbereda landet för ett långt krig”, påstår de, ”så kunde man

¹ Se artikeln [Den stora Kulturrevolutionen](#)

vänta sig att ideologiska och propaganda-teman skulle nedtona interna konflikter och glorifiera allt det som är bäst i Kinas historia och traditioner. Detta var faktiskt vad som hände under motståndskriget mot Japan, och det är också vad som hände i Sovjetunionen under andra världskriget. Men det är inte vad som händer i Kina nu.”

Den analogi som de drar med Sovjetunionen är av speciell vikt; vi skall återvända till det i den senare delen av denna artikel.

För att stödja sitt argument citerar de den ”vittgående attacken mot gamla seder och vanor” och pekar på det faktum att ”hela Röda gardet-rörelsen har förvärrat snarare än mildrat de interna konflikterna”. Detta visar, tror de, att ”Det är helt klart att det kinesiska ledarskapet, medan det utan tvivel förbereder sig att utkämpa ett krig om nödvändigt, också fullföljer inhemska mål som det anser vara åtminstone lika viktiga.”

Som sitt huvudsakliga bevismaterial pekar de på de ”Sexton punkterna”, det dokument som antogs av Centralkommitténs 11:e plenum den 8 augusti och publicerades i *Peking Review* den 12 aug. 1964. ”Det finns inte ett enda ord i detta dokument som anspelar på den internationella situationen”, noterar de, ”inte ens ett fördömande av den amerikanska aggressionen i Vietnam”.

Det är egendomligt att redaktörerna för *Monthly Review* anser detta vara ett positivt drag i dokumentet. Visar utslutningen av internationella överväganden att författarna till de ”Sexton punkterna” tänker som marxister; d.v.s., politiska ledare som börjar med en internationell proletär utblick? Förräder det inte i stället en trång nationalistisk och därför icke-marxistisk syn?

I själva verket utsluter inte författarna till de ”Sexton punkterna” den internationella scenen, vilket lätt kan visas. Felbedömningen hos *Monthly Review* av vad Centralkommittén hade i sinnet är ett resultat av att man tar de ”Sexton punkterna”, som är en politisk plattform, för en definition av Kulturrevolutionens sanna natur och målsättning och en exakt återspeglning av de orsaker som satte den i rörelse.

Fyra dagar efter att ha antagit de ”Sexton punkterna”, antog Centralkommittén en ”Kommuniké” (publicerad den 19/8 1966 i *Peking Review*) som summerar deras överläggningar. I den engelska översättningen står det 25 tum under rubriken ”Inhemskt”, 23½ tum under ”Internationellt”.

Dessutom, under ”Inhemskt” finns två ämnen som direkt hänför sig till underavdelningarna under ”Internationellt”: 1. ”Om den strategiska principen om förberedelse mot krig, förberedelse mot naturkatastrofer och allting för folket...” 2. ”Om maningen till hela Partiet att ta itu med militära angelägenheter och till var och en att bli soldat.”

Medan det således är sant att det i de ”Sexton punkterna” inte finns ”ett enda ord som anspelar på den internationella situationen”, inte ens ett ”fördömande av den amerikanska aggressionen i Vietnam”, så är detta avgjort inte sant då det gäller ”Kommunikén” och det är helt klart att Centralkommittén faktiskt brydde sig om internationella frågor och därför utrikespolitik.

Enligt vår mening är inhemska överväganden, även överväganden som i första hand rör prestige, makten och de speciella privilegierna för byråkratin, involverade i Kulturrevolutionen. Inom denna ram verkade emellertid allvarliga vändningar i den internationella situationen för att påskynda den politiska krisen i Kina i den mån som utrikespolitiska frågor sammanvävdes med gamla meningsskiljaktigheter om inhemska frågor.

Utrikes- och inrikespolitikens områden är tätt sammanlänkade i Kina. För att inse detta är det tillräckligt att betänka effekten på inrikespolitiken av ett beslut att tillverka atomvapen, ett beslut som är direkt beroende av den internationella situationen. Att mobilisera för ett sådant mål frestade mycket hårt på Kinas begränsade industriella resurser och fordrade beslut vad

gällde allokeringen av arbetskraft, råmaterial och andra resurser av mycket större betydelse för den nationella ekonomin än vad som är. fallet med Förenta staterna och Sovjetunionen.

Nödvändigheten att på andra sätt förbereda sig för att möta krigshotet som påtvingats av en sådan kolossal militärmakt som den amerikanska imperialismen lade sten på den börda som pålagts av anspänningen på atomkraftens område.

Slutligen, en utrikespolitik som åtminstone delvis var ansvarig för de mycket dåliga relationerna till Sovjetunionen, begränsningarna av hjälpen till Vietnam och förlusten av ett land som Indonesien till det reaktionära lägret hade omedelbart kännbara interna följder.

Hur kunde utrikespolitiken undgå att vara en nyckelfråga i debatterna? Fullbordandet av den sino-sovjetiska splittringen både på stats- och partinivå; serien av bakslag som Peking fick utstå i de koloniala områdena, framför allt genom det blodiga undertryckandet av de indonesiska kommunisterna; den tilltagande isoleringen av kineserna i kommunistiska världen, dramatiserad genom den kyliga hållningen hos Nordvietnam, Kuba och det japanska kommunistpartiet; och, till råga på allt, har den tilltagande faran av ett amerikanskt militärt angrepp framkallat häftig oro och allvarliga frågor bland breda lager i den kinesiska regeringen beträffande klokheten i Maos utrikespolitiska linje.

Den allvarligaste tvisten har uppstått kring Pekings sekteristiska och självmordsmässiga vägran att beakta någon som helst aktionsenhet med Sovjetunionen och andra kommunistiska partier till försvar av Vietnam mot USA:s aggression, vilket äventyrar Kinas egen säkerhet.

De "Sexton punkterna"

Redaktörerna för *Monthly Review* knyter sin sak till det officiella manifestet, de "Sexton punkterna", antaget av Centralkommittén vid dess augustiplenum 1966.

De karaktäriserar detta som "ett förnuftigt, radikalt och humant dokument, som det är svårt att se hur någon genuin revolutionär kan finna något allvarligt fel med".

De känner naturligtvis till vilket gap som kan existera mellan fina ord och goda handlingar. Men de accepterar alla avsnitten som äkta mynt och räknar med att regimen skall förverkliga alla sina löften.

Den sovjetiska erfarenheten borde mana till större försiktighet. Stalins konstitution av år 1936 innehöll likaså demokratiska och humana bestämmelser, vilka vid den tiden i den världskommunistiska pressen och av många godtrogna radikaler prisades som den socialistiska demokratins blomstring.

Efter den, och under den, kom terrorns åtstramning; den som författat den, Bucharin, sköts 1938.

Det sovjetiska livets realiteter skiljde sig mycket från de formella försäkringarna om legalitet, frihet och demokrati i denna konstitution.

Chrusjtjovs kommunistiska parti antog ett nytt program 1961, vilket proklamerade att "det sovjetiska samhällets hela liv baseras på principerna om bred demokrati och gör det verkliga möjligt för folket att tillämpa dem. Det sovjetiska samhället tillförsäkrar individen verklig frihet."

Huberman och Sweezy skulle inte ta detta för en riktig representation av den sovjetiska verkligheten; det är sannerligen byråkratisk demagogi. De har emellertid större förtroende för Maos och hans kollegers bedryanden. Är detta förtroende berättigat?

Låt oss granska några av de 16 "avsnitten" som framhålls "som en ledning för handling i den stora proletära revolutionen" för att se hur nära löfterna ansluter sig till vad som är känt om den nuvarande situationen.

Avsnitt 6 handlar om den ”rätta behandlingen av motsättningar inom folket”: Den säger bl.a.:

”Den metod som bör användas vid diskussionerna är framläggandet av fakta, argumenteringen och övertygandet genom denna argumentering. Det är förbjudet att med våld tvinga en minoritet som är av annan åsikt att ge efter. Minoriteten bör tvärtom skyddas, ty ibland finns sanningen hos minoriteten. Och även om den har orätt bör den dock tillåtas att tala för sin sak och behålla sin mening.

En debatt bör och måste föras genom argument och inte genom tvång eller våld.”

Dessa beundransvärda föreskrifter har, minst sagt, inte blivit noggrant åttlydda under Kulturrevolutionen. Sedan första halvåret 1966 har hundratals kulturledare och partipropagandister avsatts, underkastats allvarliga anklagelser och förödmjukats.

De tilläts inte ”att argumentera för sin sak” och det finns inget direkt vittnesbörd om deras verkliga åsikter. Ett krypande återtagande av begångna fel och medgivanden om brottsliga försummelser att följa Maos tänkande kan inte godtas som resultatet av övertalning genom diskussion.

Wu Han, den berömde historikern och borgmästaren i Peking; Teng T'o [Deng Tuo], före detta redaktör för den främsta kommunistiska tidningen; och en tredje som var ledare för ”det partifientliga tre-by-gänget” var de första föremålen för angrepp under Kulturrevolutionen.:

De kallades för kriminella konspiratörer därför att de hade skrivit artiklar och skådespel som satiriserade över regimen i den beslöjade formen av liknelser och historiska paralleller: i vilka slutsatserna lämnades åt läsarnas fantasi. Vad förmådde så högt uppsatta personligheter att lita till sådana subtila metoder för att förmedla sin kritik till publiken? Och vad fick dem att tro att de skulle bli riktigt väl förstådda av publiken? Är de inte nu berättigade till att rakt på sak uttala sina minoritetsuppfattningar? Var står detta att finna?

Liu Shao-chi [Liu Shaoqi], som ersatte Mao som republikens president 1958, har just blivit anklagad vid ett massmöte i Peking för att vara ”Kinas Chrusjtjov” och ”kapitalistklassens anförare”. Kommer han att tillåtas presentera sin syn på saken för folket, eller ens för partiet, så att en förnuftig debatt om dessa och hithörande frågor kan komma till stånd?

Bland de punkter i de ”Sexton punkterna” som *Monthly Reviews* redaktörer finner speciellt attraktiva är löftet i avsnitt 9 om allmänna val ”som i Pariskommunen”.

Vid första påseendet tycks detta innefatta en genuin ansträngning att praktisera ”utvidgad demokrati” som en del av kampen mot byråkratin...”Det är i detta sammanhang som försöket att-institutionalisera Kulturrevolutionen efter Pariskommunens föredöme får sin speciella betydelse ” skriver de. ”Det tycks klart att Kulturrevolutionens kommittéer och kongresser har potentialen att bli organ för påtryckning och kontroll från folket liksom de ursprungliga sovjeterna från 1905 och 1917.”

Det borde tilläggas att potentialen inte har några åskådliga föredömen för sitt förverkligande. Pariskommunen bestod från den 18 mars till den 28 maj 1971 – totalt 72 dagar. Chiang Kai-sheks regim störtades och den nya regeringen ledd av Mao kom till den 1 oktober 1949. Har det under dessa 17 år sedan dess funnits en enda period på 72 dagar med sådan demokrati som utmärkte Pariskommunen?

Meningsskiljaktigheterna

T.o.m. Röda gardet-rörelsen initierades på ett sätt som knappast överensstämmer med löftet om att följa det föredöme som satts av Pariskommunen.

Skolor stängdes och miljoner ungdomar släpptes lösa. De erbjöds sedan ett speciellt privilegium som skulle ha varit attraktivt t.o.m. i ett rikt kapitalistiskt land; nämligen att göra en

tripp till Peking på regeringens bekostnad. Transport, fritt husrum och fria måltider ordnades åt en, stor del av dessa framåtblickande kandidater för den nya organisationen.

Politiken var att få dessa ungdomar att sluta upp på en av de stridande fraktionernas sida med sådana medel och att förleda dem att anta dess fraktionella plattform utan att de informerades om avsikterna, utan att ge de oppositionella strömningarna tillfälle att presentera sina ståndpunkter i en hederlig debatt, och, i själva verket, med oppositionen smäddad och brännmärkt från början utan hörande såsom illojal och t.o.m. kontrarevolutionär, en ”ynklig handfull” monster, demoner och spöken.

Denna slutledning bekräftades i ett nummer av *Hung Ch'i* [*Hongqi*] från den 15 jan., ett organ för Centralkommittén, som definierade det huvudsakliga ändamålet med. Kulturrevolutionen påföljande sätt: ”Huvudavsikten med den proletära revolutionen är att de proletära krafterna griper makten från den handfull personer inom partiet som följer den kapitalistiska vägen.”

Många av de begränsade vittnesbörd som finns tillgängliga, så knapphändiga de än är, visar redan hur lite man kan lita på att Mao skall hålla fast vid uppmaningen i avsnitt 6 av de ”Sexton punkterna”: ”Den metod som måste komma till användning i debatter är att presentera fakta, diskutera igenom saker och övertala genom diskussion... Minoriteten måste skyddas, därför att ibland är det minoriteten som äger sanningen.”

”Maos tänkande”

Kronan på verket i manifestet är dess sista avsnitt som försäkrar att ”Mao Tse-tungs tänkande är vägvisare till handling i den Stora proletära kulturrevolutionen”. Detta är mera än en uppmaning att studera Maos verk, som *Monthly Reviews* redaktörer vill påskina.

Det ger ny styrka åt kulten av den allvetande och allsmäktige individen, vilket är centralt för kulturen och politiken i den pågående omvälvningen, och som Huberman och Sweezy räknar till ”de negativa sidorna” av revolutionen på de sista sidorna i sin artikel.

Trettio miljoner exemplar av den korta samlingen med Maos tänkande har tryckts som en första upplaga. Med fingret mellan dess röda plastpärmar vid porträttet av Mao eller vid en av dess ca 300 sidor för att visa att läsningen just avbrutits, bär man och svänger man boken likt en bönbok, den Heliga skriften, Röda gardenas huvudvapen och fetisch.

På varje sida och i nästan varje paragraf och ibland varje mening anropar hela den kinesiska pressen, inklusive i material som sänds utomlands på alla språk, Mao Tse-tung med kväljande och obehärskat smicker. Ett huvudämne är de mirakel som åstadkommits genom döm undergörande kraften i orden och idéerna från denne levande gud, som begåvats med egenskaperna hos en magisk talisman.

Detta överträffande av vördnaden för Stalin är ett vanhelgande av den vetenskapliga marxismens anda och metod. Det står i diametral motsättning till den proletära demokratins egalitära anda.

Om Maos tankar är den överlägsna vägledningen, varför har då Mao utdelat så lite av den varan sedan Kulturrevolutionen började?

Medan han har visat sig vid åtskilliga tillfällen för att överblicka och saluera de marscherande Röda gardenas, har han inte en enda gång tilltalat dem eller landet. Hans otillgänglighet står i skarp kontrast till Castros uppträdande i kritiska situationer under revolutionen.

Av Maos skrifter kan massorna lära sig några av socialismens elementära idéer – men säkerligen inte den elementära idén att marxismen inte är en samling dogmer som utgår från en obestridd uppenbarelsekälla.

Maos roll i 1960-talets Kulturrevolution utläggs av *Monthly Review*-redaktörerna på samma sätt som en tidigare generation radikaler värderade Stalins roll på 1930-talet, fastän många senare ändrade uppfattning om detta. Enligt dem är Mao i färd med att bygga upp socialismen på ett heltigenom progressivt och revolutionärt sätt i överensstämmelse med marxismens kriterier.

Det är mera i harmoni med tillgängliga fakta och historiska analogier, enligt vår mening, att dra slutsatsen att såsom ett resultat av tilltagande kritik var Mao i fara att skjutas åt sidan, att förlora kontrollen över partiet och placeras i minoritetsställning.

I en sådan situation, då det gäller frågor om liv och död för revolutionen, skulle Lenin ha vänt sig till partiets medlemmar, förelagt de olika tendensernas åsikter och förslag till en grundlig diskussion, och sedan hållit en nationell kongress för att fatta beslut i de omtvistade frågorna och välja ett ansvarigt ledarskap för att verkställa den antagna linjen. Men det kinesiska kommunistpartiet har inte, i strid med sina egna stadgar, hållit någon nationell kongress sedan 1958.

I stället gick Mao utanför partiet och det kommunistiska ungdomsförbundet och kallade i all hast ihop en ny kraft av utomlegal karaktär, de Röda gardena. Han vräkte dem mot de delar av partiapparaten som han ansåg vara oppositionella och därför opålitliga.

Hade det inte varit mera demokratiskt att först ha försökt övertyga partiets medlemmar om det korrekta i sina idéer och den absoluta nödvändigheten av en upprensning i partiapparaten under partimedlemmarnas direkta kontroll? Varför gjorde Mao inte detta om han i första hand var mån om att utvidga demokratin?

Det faktum att Mao beslöt att handla över huvudet på partiet, att vädja till "massorna" mot partiet är ett uppseendeväckande faktum som kräver förklaring. Är Mao i minoritet? Vägrar han att foga sig i majoritetsbeslut? Har partiet blivit den uppstigande byråkratins verktyg?

Om en "handfull" kontrarevolutionära prokapitalistiska "monster" och "spöken" verkligen har lyckats med att bemäktiga sig partiet och reducerat det till ett kontrarevolutionärt instrument, hur ska då detta förklaras? Vad avslöjar det om Maos ledarskap under de 17 år då han har utövat sådan makt att han nu känner på sig att det är en tvingande nödvändighet att ignorera partiet och även sätta igång att, till varje pris, bygga organisationer riktade mot det?

Lenins största bidrag till den revolutionära rörelsen var konceptionen och organisationen av det demokratiskt centraliserade proletära partiet baserat på marxistiska principer och konsekvent klasskamp. Maos viktigaste bidrag till marxismen-leninismen, förutom hans tankar, är det Röda gardet, hävdar nu hans anhängare.

Vad är det teoretiska rättfärdigandet av denna rörelse improviserad för att utföra ett specifikt jobb åt Mao-Lin-fraktionen i en kamp om övertaget. Röda gardet-rörelsen är ett alternativ till partiet och för närvarande står det uppenbarligen över det. Denna amorfa samling hälsas som förkroppsligandet av massdemokrati.

Några frågor är på sin plats. Hur organiserades Röda gardet? Vem blev utsedd och vald att leda det? Vilket är dess program och mål? Vem kallar det till handling och demobiliserar det? Är det ett självstyrande och permanent organ? Vem beslutar vad det skall göra och vem det skall angripa?

Är det ett autonomt organ med handlingsfrihet, eller mottar det i själva verket ledning och direktiv från Mao-Lin-fraktionens agenter, så att det, trots alla splittringar och avvikelser, förblir under Lin Piaos [Lin Biao] väpnade styrkors kontroll, överinseende och tygel.

Det kan tyckas som om dessa ungdomstrupper inte så mycket är ett instrument för spontan, direkt och elementär demokrati som ett redskap i händerna på sina initiativtagare och handledare, som utväljer föremålen för attack.

Det framtvängade smickret inför Maos ofelbarhet syftar till att hålla tillbaka och om möjligt förpassa det mycket reella betvivlandet och ifrågasättandet av hans utrikes- och inrikespolitik. Missnöjet underifrån, som torde vara häftigast inom sektorer av byråkratin själv, har brutit ut i toppen i skarpa meningsmotsättningar bland de ledande personerna, och därmed utlöst den pågående intensiva kampen.

En dramatisk nivå nåddes i konflikten när de främsta oppositionsledarna i oktober uttryckte sin ånger, Liu Shao-chi, Kinas statschef, och Teng Hsiao-ping [Deng Xiaoping], kommunistpartiets generalsekreterare, vilka fördömdes som "borgerliga reaktionärer" av talare vid ett stort rödgardismöte den 27 dec.

Den officiella versionen av dessa och andra uppsatta personers försumligheter är att de "har slagit in på den kapitalistiska vägen". Om vi sätter tilltro till vad företrädarna för Mao och Lin Piao säger, så har ett ansevärt antal, kanske t.o.m. en majoritet, av de mest inflytelserika personerna, vilka ledde partiet, utkämpade inbördeskriget under nästan två decennier, störtade Chiang, skapade Kinas Folkrepublik, indoktrinerade massorna och besatte de högsta posterna i 17 år, plötsligt visat sig vara "borgerliga element", som listade sig fram inifrån för att arbeta för det kontrarevolutionära återupprättandet av kapitalismen.

Vi betvivlar att de amerikanska kapitalisterna tror på denna befängda beskyllning eller skulle vilja använda den som basis för sina strategiska kalkyler – och det vore inte mindre dumt av marxister att ta den officiella ståndpunkten för vad den ger sig ut för.

Rätt att svara

Vi skulle först vilja veta vad de anklagade själva har att säga i en atmosfär fri från hotelser och kvävande tryck och få veta vilken kritik de har och vad de föreslår borde göras. Hittills har vi ingenting annat än nesliga bekännelser utpressade av dem på ett sådant sätt att det kastar allt tvivel över deras trovärdighet.

Lius hustru, t.ex., har bekänt att hon, förmodligen i maskopi med sin make, arbetade på att befördra bourgeoisins diktatur, undertrycka demokratin, skapa ett terrorvälde och kuva massorna.

Vi tvivlar inte på att denna sektor av den politiska byråkratin, tillsammans med andra, har begått ojusta, repressiva handlingar mot massorna och att detta har givit upphov till otillfredsställelse, avsky och vrede. Men vad har de gjort eller föreslagit som skulle återställa bourgeoisins välde?

Maos regim har, under sträng kontroll, tillåtit ett antal kapitalister att fortsätta sina direktörsfunktioner och erhålla utdelning från de företag de ägde. Emellertid väger dessa industriledare lätt ekonomiskt och socialt eller då det gäller politiskt inflytande i det kinesiska samhället i dag. Ännu har de inte utvalts som måltavlor i Kulturrevolutionen. Om något, har försäkringar uttalats för dem.

De anklagade ledarnas verkliga "brott" är inte att de har intrigerat för att återinföra kapitalismen, utan att de har allvarliga meningsskiljaktigheter med Mao-Lin-fraktionen. Deras åsikter falsifieras för att misskreditera dem i massornas ögon och för att förgöra dem politiskt, om än inte fysiskt.

Dessa polemiska metoder som Mao och hans män lärde sig i den stalinistiska skolan, tillämpades först mot trotskisterna, senare mot chrusjtjoviterna och deras allierade, och används nu mot några av deras äldsta vapenbröder. Det förekommer inga innovationer i mönstret utöver stilistiska egendomligheter vid utnyttjandet av det och inte ens dessa är särskilt nya.

Huberman och Sweezy skriver korrekt att i varje maktkamp "måste marxister försöka avgöra

vilken dess sociala bas är och vad för politik och vilka program de stridande grupperna söker driva. Beväpnad med denna kunskap kan de göra meningsfulla bedömningar av kampens betydelse och implikationerna i dess utgång.”

Det är helt möjligt att en del av Lius, Tengs och deras meningsfränders förslag och ståndpunkter är chrusjtjovitiska till sin inriktning och löper parallellt med vissa linjer antagna av de sovjetiska ledarna och andra kommunistpartier.

De kan representera sektorer av byråkratin som söker en större andel av den politiska makten och en mer inflytelserik position vid politiska avgöranden för att bättre säkra eller utsträcka sina speciella privilegier i förhållande till andra sektorer av byråkratin. Men pålitlig information om sådana ting står inte att erhålla från den kinesiska pressen.

Man kan gissa sig till från anspelningar på omtvistade frågor och problem i den förvrängda polemiken, vilka meningsskiljaktigheterna kan vara. Men detta är inte substantiellt nog för någon inom eller utom Kina basera något välgrundat omdöme på.

Är inte detta obskurantistiska sakernas tillstånd, i vilket smycket förblir dolt, i sig självt tillräckligt för att göra marxister och andra kritiskt sinnade tänkare vaksamma på vad de pro-maoistiska media säger om kritikernas idéer på höga eller låga poster?

Oppositionens karaktär

Monthly Reviews redaktörer sväljer inte den grova och otroliga bild av meningsskiljaktigheterna som propagandatjänsten bjuder ut. Icke desto mindre vidhåller de att Maos ståndpunkt väsentligen är korrekt och välgrundad.

De menar att samma trender mot byråkratisen, privilegier, ojämlikhet och förborgerligande som har samlat styrka i Sovjetunionen och Östeuropa också har opererat i Kina, som de måste göra i vilket postkapitalistiskt land som helst på låg ekonomisk och kulturell nivå. Om dessa krafter inte hålls i schack och vänds tillbaka kommer de att kulminera i återinförandet av kapitalismen vilket kineserna hävdar redan har hänt i Jugoslavien. Detta privilegierade skikt har ”nästlat sig in i själva hjärtat av det kinesiska kommunistpartiet.

Ordförande Mao och försvarsminister Lin Piao står, enligt Huberman och Sweezy's mening, i spetsen för en tendens och representerar de krafter som står emot och bekämpar byråkratiserings- och förborgerligandeprocesserna. De inspirerar och leder en ”revolution inom en revolution”, som syftar till att befordra socialismens egalitära mål.

Det innebär ett framsteg för *Monthly Reviews* redaktörer att de har lagt märke till existensen av ”ett tillväxande privilegierat och mäktigt socialt skikt med herravälde över samhällets politisk-ekonomiska apparat” i Kina. När de bytte sida i den sino-sovjetiska dispyten i maj 1963 visade de inget tecken på att de erkände faran för en sådan utveckling inom Kina, som, vi påpekade den gången (*International Socialist Review*, Summer 1963).

Medan de hyllade revolutionär demokrati såsom exemplifierad under Lenin, observerade de inga betydande kränkningar av den i Kina. Nu har de upptäckt problemet samtidigt med Maos kampanj mot det.

Emellertid förbiser de fortfarande några grundläggande frågor. Om vi antar att det är sant vad Mao och hans hustru säger om brottslingarna på höga poster, hur kunde dessa byråkratiska förrädare av revolutionen komma i maktställning och bli avskyvärt korruperade? Om de har tagit fel så till den grad att de har arbetat på kapitalismens återinförande, då måste ordförande Mao och metoderna och skolningen i hans rörelse allvarligt sättas i fråga.

En annan mycket svag punkt i den analys som Huberman och Sweezy erbjuder är att de tar det för självklart, i överensstämmelse med den officiella versionen, att endast två tendenser har råkat i konflikt: de maoistiska försvararna av revolutionär demokrati å ena sidan och de

korrumpade personer som begått fel å den andra. Fältet för handling är inte så klart och enkelt.

Om vi lämnar åsido de autentiska men marginella prokapitalistiska och kontrarevolutionära krafter som lurar på extremt högerhåll, kan tre olika grupperingar urskiljas blandade stridande huvudpersoner som uppträder mitt på scenen. Att karaktärisera dessa som ”höger”, ”vänster” och ”center” är troligen missledande; snarare än politiska tendenser synes de representera tävlande sektorer inom byråkratin från armén till fackföreningarna.

Det har funnits anspelningar på närvaron av kritiska element till vänster. Sådana strömningar kunde urskiljas bland den studerande ungdomen och arbetarna under den felsegna ”hundra blommor”-episoden 1957 och är mycket sannolikt aktiva i den pågående jäsningen.

Kanske har *Monthly Reviews* redaktörer inte tänkt på dessa möjligheter helt enkelt därför att det under den rådande kortslutningen är praktiskt taget omöjligt att säga vem som står för vad och att skilja åsikterna hos en oppositionstendens från en annan.

I situationens politiska logik kan emellertid Maos mått och steg kritiseras av kinesiska kommunister från mycket olika ståndpunkter och synsätt.

Då det t.ex. gäller den överhängande frågan om samarbete med Sovjetunionen, kan Pekings vägran att delta i någon som helst form av handlingsenhet med de andra kommunistländerna mot den amerikanska aggressionen fördömas utifrån en böjelse för Kremles politik, utifrån praktisk militär omsorg om Kinas egen nationella säkerhet, eller utifrån leninistiska hänsyn till antiimperialistiska och socialistiska krafter mot klassfienden.

De verkligt revolutionära krafterna, inklusive trotskisterna innanför och utanför Maos fångelser, skulle eftersträva maximal solidaritet i handling mot USA-imperialismen och maximal demokrati för massorna.

Motsättningar om den ekonomiska politiken

Alla de som betecknas som chrusjtjoviter kanske inte ger felaktiga, eller helt felaktiga, förslag till ekonomiska reformer; inte heller behöver deras förslag med nödvändighet leda till återupplivandet av kapitalistiska tendenser.

Den tredje femårsplanen, som skall lägga kursen för den ekonomiska utvecklingen för den kommande perioden, syns ha lanserats 1966, men utan fanfar. Många kvistiga problem är förenade med prioriteringarna i planen som måste ta hänsyn till hjälp åt Vietnam, stora summor för atomkraftutveckling, allokeringar för militära och civila behov o.s.v. Det är ofrånkomligt att det uppstår betydande oenighet om dessa prioriteringar och de rekommendationer som hänger ihop med dem.

Det är inte klart vilka kontroverserna över inriktningen av den ekonomiska politiken har varit. Ekonomen Sun Yeh-feng har angripits för ”libermanism”. Teknokratiska lösningar längs de linjer som har förkunnats av den sovjetiske ekonomen Liberman, som förespråkar att man driver företagen på ”lönsamhetsbasis” i arbetarstaterna, är otillrädliga därför att de tenderar att stärka olika speciella skikt inom byråkratin och accentuerar social ojämlikhet. Det bästa sättet att säkra en balanserad ekonomisk tillväxt i Kina är att instifta arbetarstyre och tillämpa metoderna för centraliserad samordning och planering under arbetarnas demokratiska kontroll.

Men den roll som spelas av små privata företagare inom jordbruket, inom småvaru- eller tjänstesektorerna är inte en avslutad affär. Dessutom har de bakslag som uppstått som ett resultat av Stora språnget framåt demonstrerat att mycket i Maos politik på det ekonomiska området är föremål för kritik och rättelser.

Det besvärliga är att alternativa planer och åtgärder inte presenteras öppet, inte diskuteras fritt

och uttömmande, och inte antas demokratiskt. Inte ens den nödvändiga statistiska informationen är tillgänglig, ännu mindre de institutioner för arbetardemokrati som skulle föra vidare diskussionen på det fruktbaraste sättet.

Kampen mot byråkratismen

Vi återvänder till en punkt nämnd i början av denna artikel, Hubermans och Sweezys påstående att Kulturrevolutionen inte är relaterad till förberedelser för att möta en attack från den amerikanska imperialismen. Deras argument för oss, på ett oväntat sätt, djupt in i problemet med kampen mot byråkratism och speciella privilegier i en arbetarstat.

De noterar att ”hela Röda gardet-rörelsen har förvärrat snarare än mildrat den interna konflikten”. Med hänsyn till detta vidhåller de, att om ”det viktigaste målet var att förbereda landet för ett långt krig, så kunde man vänta sig att ideologiska och propagandateman skulle nedtona interna konflikter och glorifiera allt det som är bäst i Kinas historia och traditioner”.

För att styrka detta argument citerar de vad som hände *under* motståndskriget och även vad som hände i Sovjetunionen *under* det andra världskriget.

För att analogierna alls skall hålla borde man ha hänvisat till vad som hände i Sovjetunionen *strax före* det andra världskriget.

Den viktigaste analogin är naturligtvis, med tanke på ursprunget till huvudlinjen i det kinesiska kommunistpartiets politik under motståndskriget och före det, analogin med Sovjetunionen. Den talar helt och hållet mot de argument som *Monthly Reviews* redaktörer för fram.

Stalins sätt att förbereda Sovjetunionen för världskrig 2 var att utrensa all potentiell opposition. Tiden strax före kriget var perioden för de monstruösa rättegångarna, massdeporteringarna, hopfösandet av hundratusentals och t.o.m. miljontals människor till tvångsarbetslägren, perioden för avrättningen av Röda arméns hela toppbefäl och en stor del av officerskåren.

Allt detta hopkopplades med en oupphörlig ansträngning att få till stånd en ”fredspakt” med Hitler, en ansträngning som till slut lyckades som väl är känt.

Det var inte förrän efter angreppet från den tyska imperialismen som Stalin nådde höjdpunkten i sitt självmordsmässiga sätt att förbereda för krig genom att vädja till den grövsta sortens nationalkänslor, medan han praktiskt taget upphörde med hänsyftningar på socialism, även den socialism som var hans unika bidrag – ”socialism i ett land”.

Hur ska det förklaras att *Monthly Reviews* redaktörer, som skriver mycket som är skarpsynt och värdefullt, kunde föra fram en analogi som är så förödande för deras skäl för Mao Tse-tung?

Deras skäl tycks kunna sättas i samband med deras allmänna inställning till problemet med byråkratismen i en arbetarstat och hur man bör handskas med den och särskilt de slutsatser de drar beträffande byråkratismens utveckling i Sovjetunionen och i den Kinesiska Folkrepubliken.

I sin allmänna inställning är de mot byråkratism; eller – mera korrekt – byråkratiska excesser.

Härvidlag kan vi lätt ställa oss på samma sida som Huberman och Sweezy. När vi kommer till de metoder som bör användas då det gäller att motverka byråkratismens tillväxt, uppstår emellertid klara meningsmotsättningar.

”En marxistisk teori som befattar sig med frågan kan knappast sägas existera”, förklarar de, ”kanske därför att de existerande socialistiska samhällena (inklusive Kina) alla har haft ideologiska behov som kommer i konflikt med en fullständig och ärlig analys av deras egna strukturer och dynamik. Hur det än må förhålla sig med det, är detta ett område som det ännu

återstår att utforska vetenskapligt, och därför måste det vi har att säga betraktas såsom mera av karaktären hypoteser än slutledningar.”

Kampen mot orsakerna till ojämlikhet och privilegier och den stora omfattningen av deras manifestationer och utnyttjare är ett centralt problem i Kina likaväl som i varje annat land som har störtat kapitalismen och slagit in på vägen till socialism under ogynnsamma omständigheter.

Det är inte ett nytt problem för den marxistiska teorin. Den unge Marx själv hänsyftade på det när han påstod att utan en adekvat utveckling av produktivkrafterna ”skulle allt det gamla bråtet återupstå”.

Även Lenin bekymrade sig om detta problem men i första hand från de administrativa och politiska utgångspunkterna under Sovjetrepublikens första år.

Den bolsjevikiska vänsteroppositionen mot den stalinistiska byråkratismen, ur vilken den världstrotskistiska rörelsen har vuxit fram, förde fram både en teori för att förklara detta fenomen och ett program för att bekämpa det.

Trotskyj ägnade de senare åren av sitt liv åt en allvarlig och systematisk analys av ”framväxten av ett privilegierat skikt i besittning av samhällets politisk-ekonomiska apparat” sedan det framträtt i fullfjädrad skepnad under Stalins diktatur. I sitt klassiska arbete *Den förrådade revolutionen* förklarade han den byråkratiska kastens säregna natur och dubbla funktion i en arbetarstat och de processer genom vilka den blev i stånd att tillskansa sig makten från de arbetande massorna.

De mogna slutsatserna av hans tänkande i dessa frågor inlemmades i Fjärde Internationalens övergångsprogram, vilket sedermera har berikats och utvidgats genom de lärdomar som dragits av erfarenheterna från avstaliniseringsprocessen och de polska och ungerska revolterna 1956. Essensen i detta program är nödvändigheten av en politisk revolution, av att de arbetande massorna genom sitt eget direkta och medvetna kollektiva handlande avskaffar det byråkratiska styret för att säkra den demokratiska kontrollen över ekonomin och staten.

När *Monthly Reviews* redaktörer försäkrar att det är ”deras sak, både de i ledningen och de i de djupa leden, som gjorde revolutionen och förblir okorrumpade av verkliga och potentiella privilegiers frestelser ... att leda kampen och söka vinna så mycket stöd som möjligt från de oprivilegierades och okorrumpades led”, ger de sitt erkännande, vare sig de vet det eller inte, åt Vänsteroppositionens män i Sovjetunionen, ledda av Trotskyj, som var den förste att axla denna uppgift mot stalinismens gissel. De var de första vägröjande företrädarna och exemplen för principfast motstånd mot revolutionens fördärvare till försvar för arbetarnas välfärd och rättigheter.

Ämnet skulle kunna utvecklas ytterligare; må det räcka att peka på Trotskyjs viktigaste programmatiska slutsats – som är i strikt linje med hela komplexet av marxistisk politisk teori – att kontrollen över byråkratin (i den mån en byråkrati är *nödvändig* i de begynnande stadierna av övergången från kapitalism till socialism) kan utövas endast genom utvidgning och utsträckning av arbetardemokratin beledsagad av utvidgning och utsträckning av den proletära revolutionen, höjning av produktivitetsnivån och uppnående av en ansevärd ökning av samhällets materiella tillgångar.

Med utvecklingen av dessa av varandra beroende processer ger byråkratin – ännu en reflexion av, i den sista analysen, bristen på överflöd – vika för ren administration. Hela processen kan summeras i den abstrakta formeln: *statens bortdöende*.

Och när Huberman och Sweezy påstår att en marxistisk teori som behandlar frågan om att motverka byråkratismen knappast kan sägas existera, säger de faktiskt att en marxistisk teori angående statens bortdöende efter en temporär proletariatets diktatur som följer en revolution

knappast kan sägas existera.

Med detta kommer vi till kärnan i våra meningsskiljaktigheter. *Monthly Reviews* redaktörer erbjuder verkligen en teori eller åtminstone en hypotes som de hyser stort förtroende för. De vidhåller att under stalinperioden var det privilegierade skiktet i Sovjetunionen ”ur stånd att konsolidera sin ställning som en uppstigande härskande klass”.

Detta är sant om Huberman och Sweezy med ”härskande klass” menar en kapitalistisk klass; men avgjort inte sant om det privilegierade skiktet betraktas som en härskande *kast* – vilket inte bara är en terminologisk fråga utan en fråga av avgörande betydelse inte bara då det gäller sociologisk analys utan också då det gäller politiska attityder.

”Den uppstigande härskande klassen” kunde inte konsolidera sin ställning, fortsätter Huberman och Sweezy, ”just på grund av den terror som Stalin, genom den hemliga polisen som instrument riktade i synnerhet mot byråkraterna i partiet och statsapparaten”.

I motsättning till denna positiva bragd noteras de negativa resultaten av Stalins politik:

”Han misslyckades med att ernå en verklig organiserad massbas för att motbalansera det privilegierade skiktet. Och han skolade inte upp någon ny generation av genuina revolutionärer till att leda och fortsätta kampen mot klassväldets återupprättande. Efter hans död innebar avbrytandet av terrorn helt enkelt att detta privilegierade skikt fick fria tyglar och var oförhindrat att träda fram i förgrunden på den nationella scenen. Det tycks ta tillfället i akt allt vad det förmår.”

Slutsatsen tycks bli att antingen återupprättades kapitalismen i Sovjetunionen under Chrusjtjov och hans arvingar eller att en ny typ av härskande klass framträdde i Sovjetunionen, hittills okänd i historien.

Är Huberman och Sweezy beredda att utveckla denna hypotes? Detta är inte klart. Om de är det, står en mängd varianter till buds – ”statskapitalism”, ”direktörernas samhälle” o.s.v. – alla dessa som den trotskistiska rörelsen har argumenterat emot i många decennier. Huruvida de kommer att gå fram längs denna väg eller slå till reträtt från den återstår att se.

Fortfarande genom att ta sig fram med analogins hjälp då de fortsätter sin analys av vad som händer i Kina, hävdar *Monthly Reviews* redaktörer att Mao, liksom Stalin, bekämpar byråkratismens tillväxt fastän med medel som är att föredra; d.v.s., ”inte med terrormedel men genom en serie uppfostrings- och rektifieringskampanjer som började strax efter maktövertagandet och har fortsatt alltsedan dess. Enligt vår mening skall Kulturrevolutionen ses som den senaste och största och mest ambitiösa av dessa kampanjer.”

Kort sagt, medelst sitt prostalinistiska ställningstagande har Huberman och Sweezy nått fram till ett promaoistiskt ställningstagande. Vad de ser hos Mao är en ny Stalin – en hos vilken det finns mera av positiva och mindre av negativa egenskaper.

Det är märkvärdigt hur ”den ryska frågan” som stod i centrum av alla de viktigaste meningsskiljaktigheterna inom den kommunistiska rörelsen (lika väl som i vidare kretsar i den socialistiska arbetarrörelsen och utanför) under 20-talet, 30-talet och följande decennier på nytt ses ligga i botten på *Monthly Reviews* redaktörers inställning till Kulturrevolutionen i Kina. Nyckelfrågan förblir fortfarande problemet med stalinismen.

Långt ifrån att erbjuda någon tanke eller nya insikter på detta område håller Huberman och Sweezy fortfarande fast vid åsikten att Stalins terror riktades mot revolutionens fiender. Något framsteg har gjorts såtillvida att dessa fiender inte längre kallas ”fascistiska galna hundar”, ”agenter åt Hitler och Mikado”, ”konspiratörer mot Stalins liv”, ”kontrarevolutionärer som försöker återupprätta kapitalismen”. Den term som redaktörerna för *Monthly Review* använder är ”byråkrater”.

Men Stalins verkliga måltavlor, vilka epitet som än används, var bolsjevikpartiet, sovjeterna och alla former av proletär demokrati som hindrade den monstruösa framväxten av byråkratin och utvidgningen av dess speciella privilegier. Huvudoffren var de som hade samarbetat mest intimt med Lenin vid förberedandet och genomförandet av oktoberrevolutionen tillsammans med alla dem i den yngre generationen som såg ut att vara potentiella politiska opponenter som skulle kunna fortsätta kampen för Lenins program.

Argumentet att Stalin huvudsakligen riktade sina slag mot byråkraterna, men misslyckades med att konsolidera sin seger genom att uppfostra en ny generation revolutionärer är synnerligen befängt. Det kan förstöras med ett enkelt faktum. Stalin uppfostrade verkligen en ny generation (hur kunde han ha gjort annorlunda och?), de efterträdde honom som hans utvalda (mycket omsorgsfullt utvalda) arvingar. Till yttermera visso, de fortsatte huvudlinjen i hans politik men med en viktig skillnad: de gjorde eftergifter åt massorna genom att lindra det godtyckliga polisväldet, göra slut på de mest fränstötande dragen i den arbetarfientliga lagstiftningen, lätta upp atmosfären och garantera vissa förbättringar i massornas levnadsstandard.

Trots dessa reformer vidmakthåller de, såsom sanna arvingar till Stalin, den byråkratiska kastens monopol på den politiska makten som upprättades på 20-talet.

Proletär demokrati är inte bara en moralisk fråga; inte heller har det att göra rätt och slätt med inhemska problem såsom att uppnå optimal ekonomisk tillväxt, snabbast möjliga höjning av levnadsstandarden, och det effektivaste försvaret mot imperialismen. Proletär demokrati är direkt avhängig den socialistiska revolutionens framåtskridande, i synnerhet i de industriellt avancerade länderna.

Ett av de främsta hindren för utvecklingen av den revolutionära socialistiska rörelsen i dessa länder har varit intrycket skapat av stalinismen och i själva verket avsiktligt befrämjat av den ryska byråkratin och dess talesmän i andra länder, att Stalins system utgör modellen och prototypen för socialism.

Arbetarna tenderar att föredra det onda de nu lider under, snarare än att ådra sig det onda som de är väl medvetna om existerade i Sovjetunionen under Stalin och som fortfarande existerar där, om än i modifierad form, som klart visas av enpartisystemets välde, vilket bannlyser tankefrihet och politisk opposition.

Arbetarna tar fel i sin bedömning, eftersom upprättandet av planekonomi i länder som Förenta Staterna, Storbritannien, Tyskland, Japan o.s.v. snabbt skulle möjliggöra ett så stort överflöd att det skulle förstöra den materiella grunden för en parasitisk byråkrati. Men det har visat sig att det inte är en lätt sak att föra fram en riktig förståelse av situationen ställd inför det varnande exempel som statuerats av Stalin och hans arvingar och lärjungar och den nytta som reaktionärer överallt har dragit av detta.

Den mycket ofördelaktiga bild av socialismen som presenterats genom Stalins välde har inte rättats till av Mao-regimen. I själva verket har Maos rehabilitering av Stalin och upphöjning av denna lömska figur till en av regimens största hjältar gjort mera skada åt den kinesiska revolutionen än troligen något annat enskilt "misstag" begånget av Mao-teamet.

Och det bör tilläggas att när *Monthly Reviews* redaktörer – vid denna sena tidpunkt – ännu uttrycker åsikten att det positiva väge tyngre än det den terror som Stalin utövade för att upprätthålla sin personliga diktatur, gör de ingen tjänst åt socialismens sak i Förenta Staterna, eller någon annanstans heller för den delen.

I kontrast till den positiva roll som Huberman och Sweezy fortfarande anser att terrorn under Stalin har spelat, förblir Trotskijs analys av vad som hände övertygande. Enligt denna analys blev Stalin representanten för nationell politisk tillbakagång i Sovjetunionen även före Lenins död.

Stalins teori om att ”bygga socialismen i ett land”, framlagd 1924, var en kvalitativ teoretisk eftergift åt denna *nationalistiska* tendens, en uppfattning som stod i fullständig motsättning till den internationella socialistiska åskådning som tillhör marxismens innersta väsen.

Stalins utrikespolitik baserades envetet på trånga nationella överväganden samma sätt som hans inrikespolitik baserades på stärkandet av byråkratins och privilegier, vilket han utgjorde ett koncentrat av.

Bland de faktorer som underlättade Stalins usurpering av makten var efterblivenhet, ett arv från det tsaristiska förflutna, och utmattningen och förbrukningen av avantgardet under inbördeskriget som följde det lyckosamma upproret (Huberman och Sweezy noterar detta).

Till detta kommer emellertid den internationella situationen. De bakslag som revolutionen i andra länder utstått, särskilt Tyskland, den hårda blockad som rests av de Allierade makterna och isolerade den unga arbetarstaten, stödet från de kontrarevolutionära arméerna och invasionerna, inberäknat även amerikanska expeditionsstyrkor, allt tjänade till att försvaga bolsjevikerna och förstärka de reaktionära tendenserna som framför allt representerades av Stalin.

Stalins trånga nationella åskådning var motsvarigheten till den inhemska återspeglings av den ogynnsamma internationella situationen, nederlagen utomlands.

Det byråkratiska greppet om den politiska makten stärktes ytterligare på 30-talet genom de nederlag som åsamkades revolutionen i ett antal länder – Tyskland och Spanien är de påfallande exemplen.

Om vi skall argumentera medelst en analogi – och det är vad den av Huberman och Sweezy framlagda saken reduceras till, eftersom de inte erbjuder någon konkret analys av sociala krafter i konflikt i Kina och deras återspeglings i den politiska strukturen – så tvingas vi dra den slutsatsen av deras egna argument att Maos politik, liksom Stalins, representerar en *nationell* byråkratisk tendens med mycket speciella drag som har förstärkts genom en serie motgångar som den socialistiska revolutionen genomlidit de senaste åren, bland vilka Indonesien är ett iögonfallande exempel.

Monthly Reviews redaktörer är ingalunda säkra på att Mao och hans kolleger kommer att lyckas med att förhindra uppkomsten av ett privilegierat skikt, men de menar att dessa ”har sett klarare än någon annan på båda sidorna av detta stora och komplicerade problem och gör det enda slags ansträngning att lösa det som tycks ha någon chans att lyckas”.

Vi är skeptiska. Arbetardemokrati kan inte skyddas eller befordras genom Maos metoder. Den första förutsättningen för proletär demokrati är rätten till yttradefrihet. Detta förekommer inte i Kina.

Den andra förutsättningen är fri kritikerätt, rätten att ha en annan uppfattning än Mao och inte bli tvingad att avguda honom som ett led i en grotesk ledarkult.

Arbetarna måste befria sig ifrån det byråkratiska överväldet för att instifta den allra vidaste interna demokrati i partiet, fackföreningarna, massorganisationerna; statens aktiviteter och dess administration på alla nivåer.

Huberman och Sweezy avfärdar med rätta de fördömanden av Kulturrevolutionen som kommer från sovjetiska, jugoslaviska och andra kommunistiska ledare som håller med dem i den sino-sovjetiska dispyten. Dessa krafter har sina egna opportunistiska privatintressen i att diskreditera vadhelst Mao-regimen gör eller säger i Kina nuförtiden.

Men det finns andra kritiker utöver dessa. Inte ett enda kommunistiskt land har pris till övers för Kulturrevolutionen och t.o.m. albanerna har förhållit sig ljumma gentemot den. Speciellt betecknande har reaktionerna från de nordkoreanska och kubanska kommunisterna varit. Har

dessa regeringar som har varit så sympatiskt inställda till Kina blivit så förblindade av hat och fördomar att de inte kan, erkänna värdet av Maos Kulturrevolution? Varför ryggas de tillbaka för den?

Deras oenighet med Maos utrikes- och inrikespolitik under det gångna året måste ha någon politisk betydelse och fordrar hänsynstagande då man gör en bedömning av den nuvarande situationen och dess framtidsutsikter.

Det finns också kritiker, förmögna till självständigt tänkande, som förblir obundna till någon regeringsmakt. Bland de olika tendenserna är Fjärde Internationalen särskilt viktig, i det att den representerar en vida spridd internationell tendens.

Monthly Reviews redaktörer själva skriver inte under på allt i Kulturrevolutionen. I sin sammanfattning specificerar och kritiserar de de fula drag och negativa sidor som de observerat.

Icke desto mindre vill de i bästa fall med sin uppfattning tilldela Mao samma två successiva roller som spelades av Trotskij – den att leda en revolution och sedan vid ett senare stadium att motsätta sig dess byråkratiska degenerering. En sådan analogi håller inte alls enligt vår mening.

Emellertid drar Huberman och Sweezy parallellen mellan Mao och Stalin snarare än mellan Mao och Trotskij. Men Stalin motsatte sig inte den byråkratiska degenerering som inträffade i Sovjetunionen; han var dess ingenjör. I den mån analogin håller talar den helt och hållet mot Mao och vederlägger därför den värdering *Monthly Review* erbjuder vad beträffar de nyckelfrågor som står på spel i den politiska kris som nu skakar Kina.

Lästips – om kulturrevolutionen

Isaac Deutscher: [Den stora Kulturrevolutionen](#) (artikel från 1966)

Munthe-Kaas och Gittings: [Maos kulturrevolution](#) (bok från 1969)

[Resolution om "kulturrevolutionen"](#) (från Fjärde Internationalens 9:e världskongress 1969)

Stuart Schram: [Mao och kulturrevolutionen](#) (utdrag ur bok från 1989)

Martin Fahlgren: [Den svenska vänstern och kulturrevolutionen i Kina](#) (artikel från 2010, med utdrag ur texter från bl a KFML/SKP, Moskva-kommunister, KFMLr/KP + länkar).